

Laidunruoho on koostumukseltaan ihanteellista rehua hevoselle, koska se sisältää runsaasti kuitua ja noin 15-20% sokeria. Kuva Hippos/Irina Keinänen

Harrastehevosen ruokinnan perusteita ja yleisiä sudenkuoppia

MTT Hevostutkimuksen erikoistutkija Markku Saastamoinen luennoi marraskuussa Teivossa noin neljällekymmenelle kuulijalle harrastehevosen ruokinnasta. Luento oli osa kolmen luennon sarjaa, jonka järjestivät Hämeen Hevosjalostusliitto, Hämeen Hevosnomistajayhdistys ja Pohjois-Hämeen Hippos.

Harrastehevokset ovat suurin hevosryhmä Suomessa, mutta niiden käyttöaste toki vaihtelee paljon. Osa liikkuu säännöllisesti ja kilpaileekin, osan voisi energiantarpeensa puolesta luokitella joutilaiksi.

- Mutta omistajat eivät välttämättä pidä siitä, Saastamoinen huomautti.

Yhtä ja oikeaa ruokintaa ei näin ollen harrastehevosille ole, vaan kaikki lähtee yksilön tarpeista.

Tärkein hevosen terveyteen vaikuttava ruokinnallinen tekijä on ravintoaineiden puutosten korjaaminen ja torjuminen. Tämän lisäksi on pidettävä huolta ravintoaineiden keskinäisestä tasapainosta. Jotta tämä onnistuisi, perusasiat pitää tietää ja osata.

Hevosnomistajan tulisi ymmärtää

hevosen ruuansulatusjärjestelmää, tietää hevosen ravinnontarve sekä tuntee eri rehujen merkitys ja ravintosisältö. Näitä asioita käsiteltiin kolmituntisen luennon aikana niin, että aloittelija pääsi varmasti hyvin asiainsyryään kiinni. Samalla sai myös moni kokeneempi konkari uutta ajateltavaa.

Pyöröpaali pois tarhasta

Hevosen ruokinnan perusta on oikeanlainen karkearehu. Monen harrastehevosen ongelmana on lihominen, mikä taas usein johtuu siitä, että heinä on liian energiapitoista - ja sitä syötetään liikaa. Saastamoinen korosti hevosen luonnollista syömiskäyttäytymistä eli useita päivittäisiä ruokintakertoja.

- Pyöröpaali tarhassa ei kuitenkaan ole sama asia, kuin että hevonen laiduntaisi. Kun hevonen menee siihen paalille, seisoo siinä ja syö kaksi tuntia, se on saanut puolet koko päivän energiantarpeesta. Enemmänkin, jos heinä on kovin maittavaa ja energiapitoista.

Laitumella hevonen tajuaa, että ruoka ei lopu syömällä, eikä siellä synny samanlaista "rehukateutta" ja ahmimista kuin tarhassa. Lisäksi laitumella on usein muitakin virikkeitä, jotka vievät aikaa syömiseltä.

- Mieluummin edelleen vaikka se kolme kertaa päivässä ruokinta, kuin tällainen niin sanottu vapaa heinä. Hevonen tarvitsee kontrolloidun, tarpeen mukaisen ruokinnan ja rehut, Saastamoinen painotti.

Ruokintakertojen lisääminen vähentää tutkitusti hevosten stereotyyppisiä käytöshäiriöitä ja parantaa ruuansulatuskanavan toimintaa. Saastamoisen mukaan ruokinta-automaattien hankkiminen talliin on perusteltua, varsinkin, jos hevosten ruokintaväli venyy lähelle kymmentä tuntia.

-Ruokinta-automaatit, jotka jakavat rehua pieninä annoksina esimerkiksi yöllä, eivät ole isoja investointeja, mutta niillä on suuri vaikutus hevosten hyvinvointiin.

"Myslit ovat ihmisiä varten"

Perusrehujen, varsinkin heinän, analyysin pitäisi olla perusta hevosen lisäruokinnan suunnittelulle. Esimerkiksi kivennäisrehun tarve riippuu perusrehujen kivennäispitoisuuksista.

- Jos tallissa on kaikilla samat perusrehut, pitäisi kivennäisenkin olla sama kaikille. Se, että 15 hevosta syö kivennäisensä eri purkista, ei voi perustua mihinkään, Saastamoinen linjasi.

Suoliston hyvinvoinnin takia väkirehut kannattaa jakaa mahdollisimman monelle ruokintakerralle. Rehuannoksen tulisi olla jokaisella ruokintakerralla kooltaan ja koostumukseltaan samanlainen.

Teolliset rehuseokset puolustavat paikkaansa siinä, että niissä kivennäisten keskinäiset suhteet ovat oikein, sekä siinä, että hevonen saa helposti joka ruokintakerralla samat ravintoaineet.

- Täysrehu on kuitenkin aina tietynlainen kompromissi. Hevosen energiantarve ja vitamiinien ja kivennäisten tarve ei kasva samassa suhteessa. Näiden suhde on paras mahdollinen vain kun syötetään joku ideaalimäärä, 2-3 kiloa päivässä sitä rehua, Saastamoinen huomautti.

Ylipäätään hevosenomistajan on erotettava rehutyypit, kuten täysrehu ja tiiviste toisistaan ja osattava lukea pakkausseosteita.

- Jos täysrehua mainostetaan, että se sisältää kaikki hevosen tarvitsemat

kivennäiset ja vitamiinit, niin se tarkoittaa, että pelkästään syötettynä, ei kauraan sotkettuna.

Aina rehukauppiaskaan ei tiedä mitä myy.

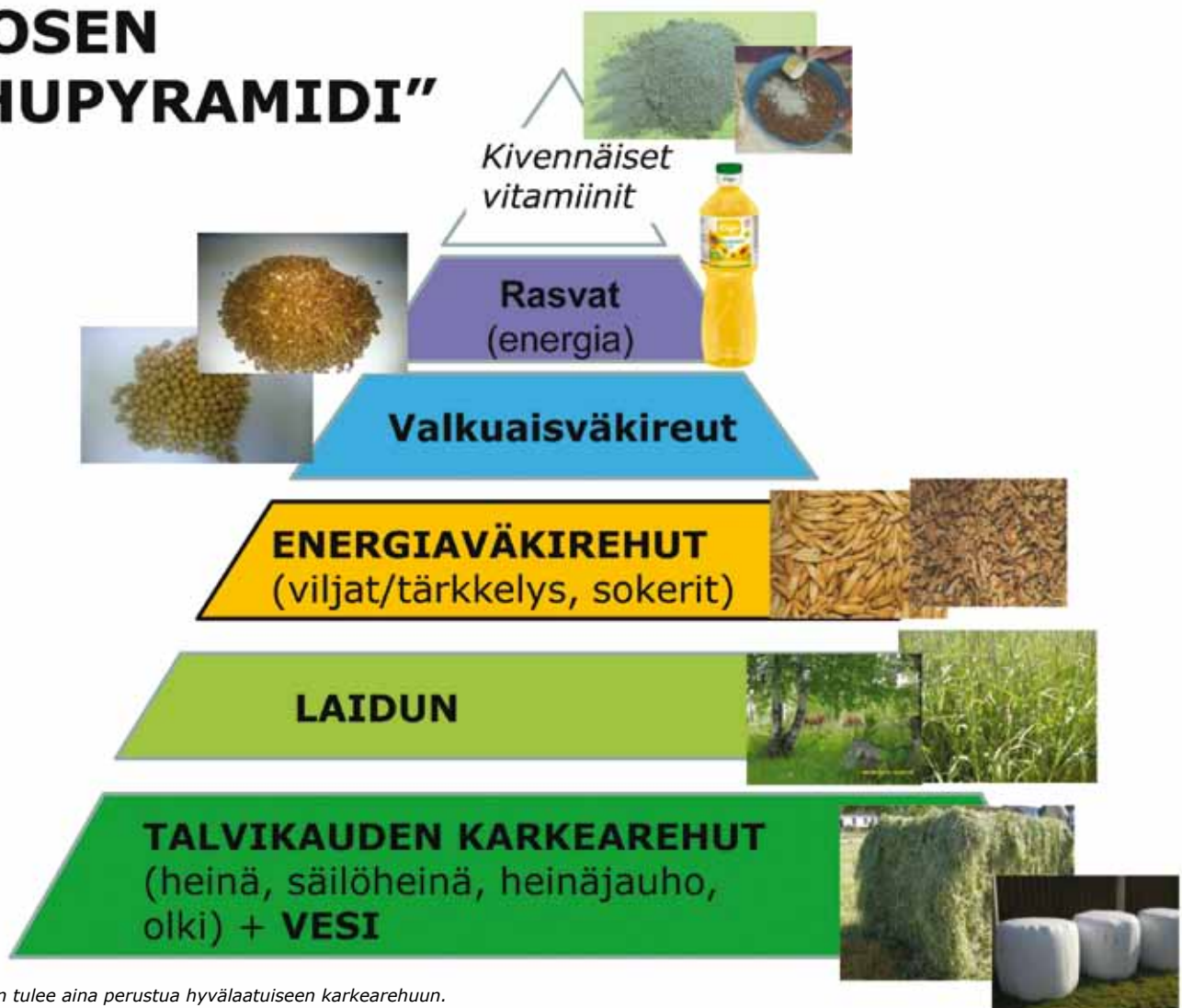
- Jos kauppias ei tiedä mitä myy, eikä ostaja mitä ostaa, niin kaupanteon hetkellähän kaikki ovat tyytyväisiä. Hevonen on sitten se, joka saattaa joutua tästä maksamaan, Saastamoinen sanoi.

On paljon rehuja ja lisärehuja, joita Saastamoisen mukaan tehdään pelkästään ostajaa, ihmistä, varten.

- Esimerkiksi myslit on tehty ihmistä, ei hevosta varten, ihminenhän ne ostaa. Hevosella on kyllä hyvä makuaisti, mutta ei se niitä herneitä ja muita makuvaihteita sieltä erota, saati värejä, kauniin oransseja porkkanoita.

- Rehulisistä pitää muistaa, että hevosten hivenaineiden tarpeet ovat milligrammoja päivässä, esimerkiksi raudan muutamia satoja milligrammoja päivässä. Harrastehevosen ruokinnan suunnittelu ei voi lähteä siitä, että minkähän rautavalmisteen se tarvitsee. Kaikenlai-

HEVOSEN "REHUPYRAMIDI"

Hevosen ruokinnan tulee aina perustua hyvälaatuiseen karkearehuun.

Kaavio: MTT/Markku Saastamoinen

Markku Saastamoisen ruokintaluentoa saapui kuuntelemaan Teivoon noin neljäkymmentä kuulijaa. Kuva Veera Nieminen

set ihmisille suunnatut "Berocca" -maionokset antaa meille väärän mielikuvan siitä, mitä joku yksittäinen vitamiini- tai hivenainelisa voi suorituskyvyille tehdä.

Saastamoinen painotti, että hyvillä perusrehuilla ruokitulla harrastehevosella jonkin yksittäisen ravintoaineen puutostila on erittäin epätodennäköinen.

- Ei ole järkevää lähteä hakemaan ruokintaan lisää, joita on kiva syöttää, ja joita kuvitellaan hevosen tarvitsevan, kun joku muukin niitä syöttää. Eri ravintoaineiden välinen tasapaino on tärkeä, yliannostusten riski kasvaa jos lähdetään urheilemaan yksittäisillä kiennäis- tai vitamiinivalmisteilla.

Väkirehuannos saa olla Saastamoisen mukaan yksinkertainen. Puuroja ja vellejä hän suosittelee välttämään, koska ne vähentävät syljeneritystä ja heikentävät sen takia ruuansulatuskanavan hyvinvointia.

Älä tule paha sokeri, tule hyvä sokeri

Hevosen ruuansulatus hajottaa todella tehokkaasti kuitua. Kuidun sulattami-

nessä on kuitenkin suuria yksilökohtaisia eroja, jotka voivat olla melko suuri tekijä siinä, pysyykö hevonen helposti "lihassa". Kuidun lisäksi hevosen ruuansulatus sulattaa paremmin sokeria kuin tärkkelystä.

Laidunruoho on koostumukseltaan ihanteellista rehua hevoselle, koska se sisältää runsaasti kuitua ja noin 15-20% sokeria. Saastamoinen huomauttikin, että laitumella hevosen päivittäin syövä sokerimäärä on siis kiloja.

- Sokerit ovat viime aikoina saaneet hysteerisen kaiun, ikään kuin hevonen ei sokerien kanssa tulisi toimeen. Laitumella hevonen syö sitä pikkuhiljaa, vähän kerrallaan. Sisäruokinnassa kerta-annokset ovat suuria. Ihmisen sen ongelman aiheuttaa, ei rehu eikä hevonen.

Saastamoinen halusi myös oikaisuta yleisen harhaluulon, jonka mukaan melassileike on sokerirehu. Hänen mukaansa se on pikemminkin karkearehun ja väkirehun välimuoto, joka vastaa hyvin hevosen fysiologisiin tarpeisiin. Melassileikkeessä on sokeria saman verran kuin keskivertoheinässä, minkä lisäksi siinä on paljon kuitua.

Ruuansulatuksesta ja syljenerityk-

"Harrastehevosen ruokinnan suunnittelu ei voi lähteä siitä, että minkähän rautavalmisteen se tarvitsee."

sen tärkeydestä puhuttaessa tuli oikaistua myös harhakäsitys siitä, että kortinen, kuiva heinä tai olki lisäävät hevosen pureskelua.

Saastamoisen mukaan hevonen ei pureskele "tikkuista" heinää läheskään niin paljon kuin maittavampaa, lehtevää heinää, joten ainakaan syljenerityksen takia kuivan korren syöttäminen ei ole puolusteltua.

Veera Nieminen